

DOI: 10.34697/2451-0610-ksm-2019-1-009

XVI: 2019 nr 1
**Krakowskie
Studia
Międzynarodowe**

e-ISSN 2451-0610

ISSN 1733-2680

Erhard Cziomer

prof. dr hab., Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
ORCID 0000-0003-2126-0234

THOMAS JAEGER, *DAS ENDE DES AMERIKANISCHEN ZEITALTERS. DEUTSCHLAND UND DIE NEUE WELTORDNUNG* [ORELL FUSSLI VERLAG ZÜRICH, 2019, 190 S.]

Recenzowana monografia podejmuje niezwykle ważny i złożony problem „zmierzchu amerykańskiej epoki”, czyli dominacji USA we współczesnych stosunkach międzynarodowych w skali globalnej i transatlantyckiej. Z procesu powyższego wynika szereg implikacji dla nowego porządku międzynarodowego pod koniec drugiej dekady XXI w. Sporo miejsca zajmuje także analiza interesów Niemiec zorientowanych na poszukiwanie nowej roli międzynarodowej. Hipotetycznie właśnie Niemcy mogą być największym przegranym zmiany dotychczasowego porządku międzynarodowego.

Autorem pracy jest wybitny naukowiec niemiecki, prof. Thomas Jaeger z Uniwersytetu w Kolonii, specjalizujący się w badaniach teoretycznych i praktycznych aspektów polityki zagranicznej i bezpieczeństwa państw europejskich w kontekście relacji transatlantyckich. Profesor Jaeger datuje początki aspiracji USA do dominacji w skali światowej od rządów administracji prezydenta Theodora Roosevelta 1901–1909. Za jej dalsze etapy uznaje udział USA w pierwszej (2017–2018) oraz drugiej wojnie światowej (1941–1945), jak również zwycięstwo w konflikcie Wschód–Zachód (1946–1989).

Największe niepowodzenia polityczno-gospodarczo-strategiczne USA w XXI w. upatruje autor w interwencjach militarnych USA poza granicami

NATO, zwłaszcza w Afganistanie od 2001 r. , jak też wywołanie światowego kryzysu finansowo-gospodarczego roku 2007 plus. Za możliwy początek „zmiernych epoki amerykańskiej” przyjmuje Jaeger moment przejścia urzędu prezydenta USA przez Donalda Trumpa na początku 2017 r. Prezydenturę Trumpa Jaeger nie traktuje jednak jako pewnego rodzaju „wybryku historii”, lecz ujawnienie się szeregu nowych tendencji oraz tendencji izolacjonistyczno-populistycznych wśród części mieszkańców USA, jak też w szerszym kontekście – w współczesnych stosunkach międzynarodowych.

Monografia składa się z sześciu rozdziałów, w których przedstawiono kolejno następujące problemy merytoryczne:

1. Fragmentaryzacja Zachodu w XXI w., czyli stopniowe uwidocznienie się różnic polityczno-gospodarczych między USA i państwami UE oraz w łonie poszczególnych państw, w takich kwestiach jak: wspólne bezpieczeństwo, protekcjonizm i handel, polityka klimatyczna, migracja , trudności do wyłonienia mechanizmu efektywnego przywództwa i inne;
2. Procesy odśrodkowe na przykładzie brexitu, nasilenie się kontrowersji i wyzwań lewicowych i populistycznych w poszczególnych państwach;
3. Nowe wyzwania ze strony Rosji i Chin dla USA i UE oraz rodzącego się multilateralno-autorytarnego porządku międzynarodowego;
4. Konflikty i napięcia w łonie UE wokół nowej roli międzynarodowej z uwzględnieniem celów oraz interesów ważniejszych państw na czele z Francją i Niemcami;
5. Wymogi politycznego kierownictwa UE na tle konieczności sformułowania przyszłościowych celów strategicznych dla całej Europy;
6. Problem nowych relacji transatlantyckich na tle postępujących zmian porządku międzynarodowego i konieczności pogodzenia tendencji do dominacji oraz sprawnego przywództwa w Sojuszu Zachodnim.

Autor stara się sformułować szereg tez i hipotez badawczych na temat kluczowych problemów współczesności. W ujęciu syntetycznym można przedstawić je następująco:

1. Zmierz „epoki dominacji USA” zbliża się, niezależnie od utrzymującej się ich przewagi militarnej w skali globalnej. Nie tylko administracja Trumpa, lecz także jego następcy, nie będzie zdolna ani gotowa do ponoszenia ogromnych kosztów „przywództwa zachodniego i globalnego”. Jeśli w chińskiej Republice Ludowej (CHRL) nie dojdzie do sytuacji głębokiego kryzysu wewnętrznego, który skupi uwagę Chin w najbliższych latach, to USA nie będą w stanie ani wygrać rywalizacji gospodarczo-handlowej, ani też wykorzystać przewagi militarnej nad Pekinem dla swych interesów globalnych;
2. Niemcy najbardziej korzystały z dobrodziejstw utrzymującego się od przezwyciężenia konfliktu Wschód–Zachód 1989/1990 neoliberalnego porządku międzynarodowego. Złamanie się tego porządku oraz umocnienie się

tendencji autorytarnych w skali globalnej będzie miało bardzo negatywne skutki gospodarczo-handlowe i polityczno-społeczne dla Niemiec. Dlatego też Niemcy muszą zwiększyć swoją rolę w UE na rzecz utrzymania jej spójności, mimo niekorzystnych implikacji z tytułu brexitu oraz narastania tendencji populistycznych w Europie. Niemcy muszą dołożyć starań w celu zwiększenia potencjału wojskowego dla umocnienia NATO, nie rezygnując – dzięki podjęciu współdziałania z Francją – z zwiększenia autonomii europejskiej w ramach Sojuszu zachodniego;

3. Państwa UE wraz Niemcami muszą, mimo nasilającej się różnicy interesów z administracją Trumpa dążyć do utrzymania silnych więzi współpracy transatlantyckiej. Wymagać to będzie jednak rezygnacji USA z protekcjonizmu oraz powrotu do współpracy wielostronnej na bazie zreformowanych organizacji oraz instytucji transatlantyckich.

Reasumując można stwierdzić, że recenzowana praca zawiera szereg ciekawych tez i hipotez badawczych. Autor nie ogranicza się do opisu rodzącego się nowego układu sił we współczesnych relacjach międzynarodowych, ale stara się wyciągać interesujące wnioski. Książka Jaegera wzbogaca wiedzę i porządkuje bardzo złożone procesy i tendencje rozwoju politycznego współczesnego świata. Jest ona godna polecenia zarówno dla specjalistów, jak też szerszego grona odbiorców, zainteresowanych głębszym poznaniem przemian współczesnego świata.

